

רחל בורשק
"קיום מכסות, לא רק
בגלל הסיבות הכלכליות"

היא ללא ספק אחת מהדמויות
החשובות והמשפיעות בענף
• רחל בורושק, כלכלנית התאחדות
חקלאי ישראל, בראיון בלעדי ומיוחד
לקראת כנס הבקר, מדברת על
מצב הענף, מחיר מטרה, הרפתות
המשפחתיות, תפקיד הממשלה
וכיצד היא רואה את התכנון בענף
• בהיעדר תכנון, המחלבות יקחו
את תפקיד הממשלה והצרכן עשוי
להפסיד, מתריעה בורושק •

ממחיר המטרה, טוב לרפתות יעילות. בורושק

האמור, לענף החלב - ביחס לענפים חקלאיים אחרים, יתרון גדול של מסורת והיסטוריה של עבודה משותפת של הרפתנים מכל המגזרים באגודות משותפות של התאחדות מגדלי הבקר, שירותי ההזרעה והוטרנינריה. יכולת התארגנות זו, תהיה יתרון גדול, במידה וישונו סדרי בראשית, והמדינה תחדל ממדיניות המכסות בענף".

מחיר מטרה בהקשר של התכנון?

"מחיר המטרה המתקיים בענף מהווה את אחד הכלים המרכזיים בניהול הענף תחת מסגרת המכסות, ויש לראות אותו בקונטקסט של הניהול הכולל. מצד אחד קיימים יצרנים רבים, ומעט מחלבות הקולטות חלב, וקיום התכנון, כאמור, הוא שמחייב את המחלבות לאסוף את החלב במקומות בהם הוא מיוצר תחת משטר המכסות. לעומת חולשה פוטנציאלית

קיום המכסות אפשרי, לכן, ממש לא מסיבות כלכליות, אלא רק בהיותם משרתים תכלית ראויה אחרת, שעד כה כובדה על ידי המדינה והיא רואה בה אכן תכלית ראויה - משמעתה הפשוטה - קיום חקלאות יציבה ברחבי הארץ, כולל אזורים מרוחקים שאין בהם יתרון יחסי ביצור החלב. מכאן, שהתכלית הראויה, שהיא הבסיס להמשך קיום המכסות, צריכה לקבל ביטוי - גם על ידי יצור עצמי של החקלאים, למרות שלחלקם חיסרון מובהק לקוטן, וגם על ידי הניהול המרכזי, שיידע ליצור זמינות טובה, חלב איכותי ובמחירים שווים לכל נפש".

איך את רואה את תפקיד הממשלה?

"על הממשלה לזכור, ששלב עיבוד החלב במחלבות הוא ריכוזי יחסית, כאשר למעשה החלב המיוצר במשקים מנותב ברובו לשלוש מחלבות גדולות. בהיעדר תכנון ומכסות פרטניות, הרי שאת תפקיד המדינה יקחו על עצמן מחלבות אלו - הן יהיו למעשה המתכננות של משק החלב "החופשי". שיקוליהן, מטבע הדברים שונים, וההחלטה היכן ייוצר החלב, תהיה כלכלית נקייה. לכן, התחליף למצב ניהול הענף כיום, הינו ריכוזיות מסוג אחר, והעברת השליטה על היצור החקלאי לתעשייה. זהו עדיין לא שוק החלב החופשי שיביא בהכרח את רווחת הצרכן לאופטימום וללא כל מעורבות ממשלתית, סביר יותר שהצרכן ייצא בהפסדו.

גם היבוא לא יביא את המזור, בהיותו מוגבל רק לחלק ממוצרי החלב, שגם אם יוזלו עקב יבוא מוזל, הרי שצמצום יצור החלב בארץ למוצרים הלא סחירים בלבד יביא בהכרח לייקור גדול שלהם. לכן, קו ההסברה, מול הרוצים בביטול התכנון בענף, צריך להיות כפול - להישען על הצורך בקיום החקלאות בפיזור הרפתות הקיים, והן בשרטוט מושכל של ענף עתידי שלא יביא את התועלות המצופות לצרכן הישראלי. מעבר לכל

"...העיסוק ביבוא, קשור גם לעניין התכנון, ומשמש מענה כביכול לדאגה הפופוליסטית משהו ליוקר המחיה. בהקשר של ענף החלב, למרות שחלקו של היבוא גדל לאחרונה עם יבוא מוגבר של גבינות צהובות, אולם אין הוא מהווה עדיין איום ממשי על הענף...."

אנטי לקיקה דוחות חרקים

משוקת בלעדית של:

אנטי לקיקה דוחות חרקים

דוחה זבובים, יתושים, קרציות, כינים ושאר חרקים טורדניים

משפר את מחזור הדם של בע"ח

מחזק את המערכת החיסונית של בע"ח

אינו שאריתי ואינו משפיע על איכות החלב ועל צבע הבשר

מותאם לבקר צאן סוסים וחזירים

10 ק"ג

ספארי לחי ולצומח בע"מ | משרד מכירות ראשי: 04-9833064 א.ע. אופק אחזקות בע"מ | טלפון: 050-4891500

– החל מרכישת תשומות משותפת, ועבור לשירותי חליבה משותפים, וכדומה".

הנושאים בהם יש לדון עם משרדי החקלאות אוצר?

"מעבר למעורבות המדינה והממשלה בענף – בקביעת גודל המכסות ופיזורן ברפתות, קביעת מחירים בכל הרמות ועוד, השנים האחרונות מאופיינות על ידי רגולציה ממשלתית הולכת וגוברת בתחומים של איכות הסביבה – הטיפול בפסולת החקלאית ובשפכי הרפתות.

מכיוון שמדובר בפעילויות והשקעות שאינן יצרניות, על המדינה לקחת חלק בנטל על ידי מענקים נדיבים לכלל ענפי החי, וענפים אחרים הנדרשים לרגולציה מעין זו. קשה לומר שהנדיבות בהקשר זה, למרות התועלות הציבוריות הברורות, היא מנת חלקה של הממשלה.

יחד עם זאת, וגם אם נשמעות טענות על עשיית יתר של המדינה בנושאים אלו, הרי שיש ללכת עם הזרם הגורס יצור ידידותי ולא מזהם, גם בעלות הכלכלית הכרוכה בו".

בורושק מתייחסת לנושא היבוא ואומרת "תחום נוסף, בו למדינה השפעה מכרעת הוא נושא היבוא. העיסוק ביבוא, קשור גם לעניין התכנון, ומשמש מענה כביכול לדאגה הפופוליסטית משהו ליוקר המחיה. בהקשר של ענף החלב, למרות שחלקו של היבוא גדל לאחרונה עם יבוא מוגבר של גבינות צהובות, אולם אין הוא מהווה עדיין איום ממשי על הענף.

המדינה, כאשר היא באה לקבוע את מדיניות המכסים, צריכה לרסן את הדחף ליבוא לא מרוסן, וזאת בשם לב לרכיבים השונים של סל צריכת החלב ומוצרים.

יבוא ללא הגנה מכסית, ובהיקפים גדולים, ללא שחל גידול מקביל בצריכת המוצרים, עלול להקטין את היקפי היצור המקומי המהווה מקור חלב יחידי למוצרים הלא סחירים".

איך את רואה את החלב ומוצריו משתלבים בצריכת המזון?

"צריכת החלב בישראל נחשבת נמוכה ביחס למדינות המערב (כ- 180 ליטר לנפש בשנה), וזו מיוחסת הן לסיבות של כשרות, והן לכך שצריכת הירקות והפירות הטריים בארץ גבוהה בהרבה מהמקובל במדינות האחרות. יחד עם זאת, ועם כל מאמצי השיווק המתבצעים לאורך זמן, אין פריצת דרך בנושא זה. מתקיים עיסוק רב במתנגדים לצריכת החלב ומגמת הטבעונות. לטעמי, העיסוק בכך הוא רב מידי – התופעות הללו היו ונמצאות כאן בכדי להישאר וזוהי מלחמה סזיפית, שתוצאותיה שוליות. כל עוד, המגמות הללו לא מייצרות לצרכן השכיח חלופות סבירות מהבחינה הכלכלית, היו, ישנם ויהיו כנראה גלים של השפעה פה ושם, אולם לא עד כדי שינוי דרמטי בצריכת החלב".

של יצרני החלב הגולמי מול מיעוט המחלבות, הרי שמכסות היצור יוצרות מצב הפוך ומעין קרטל מגדלים, ולכן מן הראוי הוא שמחיר החלב הגולמי ייקבע מנהלית.

המחיר המנהלי, שהוא מחיר המטרה, היה יכול לאמץ נוסחאות שונות. יחד עם זאת, הקו המנחה בקביעתו היה של כיסוי הוצאות היצור ועוד מתן תמורה לעבודה העצמית של הרפתן ותשואה להון המושקע. תמיד התקיימו פערים גדולים ביעילות הרפתות, הבאה לביטוי במדידת הוצאות היצור של הרפת. ההבדלים נובעים אמנם מגודל, אזור ועוד גורמי יעילות אובייקטיביים, אולם גם, ולא במעט, מגורם הניהול. מכיוון שמחיר המטרה נוקט בהוצאות היצור הממוצעות, הוא למעשה מעניק תשואה גבוהה יותר לרפת היותר יעילה (בין אם יעילותה נובעת מסיבות אובייקטיביות או לא) ונמוכה יותר לרפת הפחות יעילה, ובכך נותן תמריץ מתמיד להתייעלות".

את בוודאי מודעת לקשיים ברפתות הקטנות, משפחתיות, איך את רואה את עתידם וכיצד הם יכולים לשרוד, אם בכלל?

"מבנה היצור בענף החלב משקף שני סוגי ממשקים, כאשר לרפתות השיתופיות הגדולות יתרון מובנה לגודל. במחיר מטרה אחיד, תמיד מתקיים הפער המובנה ברווחיות שני המגזרים – ובעיקר בקצוות שלהם, רפתות שיתופיות מאוד גדולות לעומת רפתות משפחתיות מאוד קטנות. ממצאי בדיקות כלכליות מראות, שפרט לקצוות אלו, גם רפתות משפחתיות שאינן גדולות במיוחד, מצליחות להשיג ביצועים פיסיים מרשימים, ובעקבות כך גם תוצאות כלכליות יפות.

אין זאת, אלא, שהיעילות לעומת המחיר האחיד איננה מושגת רק על פי הגודל ובאופן לינארי, אלא, בשל מאפיינים קבועים בסל ההוצאות, מושגת בקפיצות מדרגה, ועשויה להיות דומה בסדרי גודל שונים של הרפתות, המיישמות ממשקים שונים בהתאם לגודל ולמגבלות. המשק המשפחתי, שהוא זה שמאופיין בחיסרון מובנה לקוטן, השכיל, עוד משנים עברו, לזנוח למשל את פעילות יצור ורכישת המזון לרפת, וזה מרוכז כיום במרכזי מזון מקצועיים. תופעה זו, שנראית כיום מובנת מאליה, היא זאת שהשאירה את כלל המשק המשפחתי בתמונת יצור החלב – לא פחות. בשל היתרון לגודל ביצור חלב, רב הפיתוי לעיתים, לעודד שותפויות של רפתות משפחתיות על מנת להשיג יתרון זה. מסלול השותפויות, מייעל אמנם את תהליך היצור ומאגם משאבים, אולם אליה וקוץ בה. גם אם, שותפי יצור חלב מסוג זה, מקיימים ומסוגלים לקיים רפת משותפת בהרמוניה אישית מלאה, בבוא הזמן מייתרים את נוכחות כל השותפים בעבודה היומיומית של הרפת. התרחקות הרפתן מהעבודה ברפת, היא בעייתית מהרבה בחינות – הן ברמת המאקרו והן ברמת הרפת הבודדת.

הפתרון, עשוי להיות נעוץ, באיתור פעילויות ספציפיות בתהליך יצור החלב, להן יש יתרון בריכוז כוחות של הרפתנים

